

Крістіна Спіней

Перед Великою війною. Неясні передчуття у текстах Шолом-Алейхема

Шолом Алейхем, який емігрував 1905 р. з Росії через Броди у Сполучені Штати, є одним з авторів, що тематизує Броди та галицьке пограниччя у своїх творах. Для Шолом Алейхема Броди є такими собі воротами, через які проходять всі східноєвропейські єврейські емігранти. Вже на початку 1880-х рр. Броди постають як ворота на захід – коли тисячі євреїв, рятуючись від антисемітських виступів у Російській імперії, знаходять прихисток у прикордонному австрійському місті. Погроми 1881/82 рр. є важливим поворотним моментом в єврейській пам'яті та в історичних наративах, так що пограничному містечку Броди на когнітивній топографічній карті єврейства відведене чільне місце. Проте Броди не тільки у часи погромів 1881/82 рр. опинилися на перехресті мандрівних шляхів євреїв, вони й у наступні десятиліття залишалися для них важливим вузловим пунктом. У своїх текстах Шолом Алейхем рефлексує про багатогранність єврейського життя у первозданному штетлі (його узагальненим літературним образом є Касрилівка) та поза ним. Завжди у цих картинах поєднуються пригоди традиційного дитячого життя із асимільованістю життя дорослих традиція й модерн, розквіт і занепад єврейства, останній викликаний зростанням антисемітизму в Європі. Тільки уважний погляд на переплетіння багатомовності, відмінностей та розмаїття дає можливість по-справжньому оцінити багатоголосе літературне послання Шолом Алейхема.